

F O K U S

SAFE TEMAHEFTE nr. 1 2022 HMS og Yrkesskadeforsikringen

S. 4 **HVA ER YRKESKADEFORSIKRING?**

STIG-RUNE REFVIK, FORBUNDSSEKRETÆR HMS SVARER.

YRKESKADEFORSIKRINGEN SKAL DEKKE LIDT TAP, TAP I FRAMTIDIG ERVERV OG UTGIFTER SOM SKADEN ANTAS Å PÅFØRE SKADELIDTE I FRAMTIDEN.

Arbeidsgiveren **friklipes for ansvar** for arbeidstakeren ved å tegne forsikring; **side 6.**
Stortinget skal utarbeide en **kompensasjonsordning** for oljeplønerne i Nordsjøen; **side 14.**
Huskeliste ved yrkesskader: **side 22.**

Innhold

- 3 SAFE tar HMS på alvor
- 4 Hva er yrkesskedeforsikring?
- 6 Arbeidslivets kasko for mennesker?
- 9 Utslippspunktene på plattformene må markeres!
- 10 Vi trenger en kommisjon
- 14 Kompensasjonsordning for oljepionerene
- 16 Hva har fly- og oljebransjen felles?
- 20 YS er på banen
- 22 Huskeliste ved yrkesskader og yrkessykdommer
- 25 – SAFE har gjort veldig mye for meg!

Hilde-Marit Rysst. Foto: Rebecca Bjerga

SAFE tar HMS på alvor

Du holder nå i hånden SAFE sitt aller første **Fokus**. Et hefte som vil fokusere dypere på ett tema, jevnt fordelt utover året.

Det er ikke tilfeldig at vårt første Fokus hefte graver dypere i HMS og Yrkesskadeforsikringen.

Dessverre erfarer SAFE altfor ofte at forsikringen ikke fungerer som de ansatte og skadde trenger eller trodde. I altfor stor grad blir ikke de med tapt helse ivaretatt. Forsikringen er kjøpt på billigst mulig måte for bedriftene, og det er et storsystem rundt som også vanskeliggjør at den skadde får hjelp, blir trodd eller får erstatning for tapt helse.

Myndighetene har igangsatt en gjennomgang av ordningen, og her er både YS og SAFE involvert.

Du kan lese mer om bakgrunn, erfaring og endringsarbeidet her i vårt Fokus-hefte. Målet er at du skal være mer informert om forsikringen i sin helhet, med sine positive og negative sider. Det aller viktigste er at du vet nok til å reagere, skulle du eller en kollega oppleve noe i deres arbeidsdag.

Ta vare på deg selv, og ha en SAFE arbeidsdag!
Hilde-Marit Rysst, forbundsleder SAFE

Hva er yrkesskedeforsikring?

TEKST: **STIG-RUNE REFKVIK**, FORBUNDSSEKRETÆR HMS

Yrkesskedeforsikringen skal dekke lidt tap, tap i framtidig erverv og utgifter som skaden antas å påføre skadelidte i framtiden, som det står skrevet så fint i lovteksten i Yrkesskedeforsikringen.

Å få en skade godkjent som yrkesskade kan i seg selv være vanskeligere enn en tror, selv om det fremstår helt opplagt for den enkelte. Andre igjen sitter med en forsikringsutbetaling på konto før de egentlig forsto at døra til arbeidslivet var lukket. De erfarer at pengene rekker knapt til noe og ikke tilsvarer det et liv i arbeid ville ha gitt.

Forsikringsordningen er uansett ment som et gode eller plaster på såret for de som rammes av ulykksalig hendelse, dog med de begrensninger gitt i lovanvendelse, bevisbyrde og tolkning av forsikringen.

Det er viktig at både SAFE-klubber og medlemmer tar kontakt med SAFE og lar seg bistå av advokat da en erfarer at mange saker ender med forlik. SAFE og flere andre vil hevde at det utelukkende er til

arbeidsgivers gunst og interesse forsikringens sine advokater arbeider. Det er ikke lettere når lovgiver i utstrakt grad krever at du selv må bevise omfang av skade og prøver å finne grunnlag for avkortning.

SAFE-sentralt, og HMS-avdelingen spesielt, jobber opp mot flere fora for at, til enhver tid, ordningen skal fungere best mulig for SAFE sine medlemmer. Gjennom deltakelse i utvalgsgrupper, råd, styringskomiteer, arbeidsgrupper og ulike fora, løftes enkelt saker og problematikk med ordningen, avkortninger eller lovmessige forhold frem i lyset av SAFE. Det er et ni-tidig arbeid som krever stamina, evne til å løfte saker opp og frem, samt bruke nødvendig kompetanse for å få gjennomslag i sakene.

SAFE-klubbene og medlemmene har

SAFE har erfart viktigheten av å ta godt vare på all dokumentasjon og det som kan være relevant for saken.

Stig Rune Retvik Foto: Rebecca Bjerfva

gjennom informasjon, nå også i form av dette heftet, samtaler og oppfølging fra SAFE sentralt, tilgang til juridisk rådgivning og veiledning, stadig økt kompetanse og forståelse av hvor viktig det er at medlemmer som rammes av yrkesskade kommer tidlig i kontakt med SAFE og apparatet rundt HMS-avdelingen.

Medlemmer vil, gjennom god støtte og veiledning fra den lokale SAFE-klubben, få bistand til å fylle ut skademelding så raskt som mulig, videre påse at skademelding sendes til NAV og forsikringsselskap.

SAFE arbeider også med informasjon og veiledning opp mot SAFE-klubber og medlemmer om hvor viktig det er at en tidlig oppsøker lege og gjør det jevnlig for å

dokumentere og følge opp skaden. SAFE involverer tidlig og videreformidler også til advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig, som vi samarbeider godt med og benytter i en rekke yrkesskadesaker for å sikre fagkyndig håndtering av sakene, samt også i valg av medisinsk spesialist.

SAFE har erfart viktigheten av å ta godt vare på all dokumentasjon, kvitteringer og ellers det som kan være relevant for saken.

Og selv om du som medlem tenker at du har god tid på deg, så ser SAFE at tre år som er foreldelsesfristen går veldig fort. I tillegg er det viktig at du sjekker ut om du, gjennom jobb eller andre steder, har flere forsikringer. Dette er også forhold som klubbene orienteres om og kan følge opp.

Arbeidslivets kasko for

TEKST **METTE MØLLEROP** / SAFE SENTRALT

menneker?

Arbeidsgiveren frikjøpes for ansvar for arbeidstakeren ved å tegne forsikring. Det betyr at selskapet du jobber i, og som er pålagt å tegne yrkesskadeforsikring for deg og dine kolleger, ikke hefter overfor deg for krav etter loven. I klartekst betyr dette at det er forsikringselskapet som har overtatt ansvaret for arbeidstakeren, altså deg.

Yrkeshygieniker og organisasjonssekretær HMS, Halvor Erikstein, mener sannsynligheten for at et forsikringselskap pålegger kunden (arbeidsgiver) å endre et skadelig arbeidsmiljø fordi de ansatte blir syke av å jobbe der, er omtrent lik null.

- Svaret er nei dersom det er snakk om kjemikalier, gasser, eksos og oljer, for å nevne noe. På bakgrunn av yrkesskaderettsaker hvor arbeidstaker har tapt, vil svaret man får kunne tolkes slik: Jo, du er sikkert syk, men det er ikke vitenskapelig bevist at du er blitt syk av disse stoffene. Det er heller ingen grunn til å bruke tid og midler for å kartlegge vitenskapelig om de aktuelle stoffene er årsaken til sykdommen.

Argumenter du skal tilbakevise kan være at det er minimale eller ingen utslipp som er helsefarlige på din arbeidsplass, oppholdstiden du bruker i det aktuelle arbeidsområdet er så kort at det neppe er skadelig, andre som jobber her er ikke blitt syke. Mennesker har forskjellig tålegrense for forskjellige stoffer. Det du tåler lite av, merker ikke jeg i noen særlig grad. Det jeg blir syk av, kjenner du lite eller ingen ting til. Hvem som tåler hva, og hvor lenge, vet vi lite om.

- At noen har høyere toleransegrense for enkelte stoffer enn kollegaen, kan ikke være utslagsgivende for utslippsgrenser i arbeidsmiljøet. Som arbeidstaker tar du all risiko for din arbeidsgivers og forsikringselskapets manglende kunnskap om helseisiko. De som setter kravene til ditt arbeidsmiljø og neglisjerer kunnskap og forebyggende tiltak, tar selv ingen risiko der de sitter i sine trygge kontorer, sier Erikstein. >>

«LURERIFORSIKRING»?

Erikstein mener arbeidsgiver slipper for lett unna kravene til et godt arbeidsmiljø.

- Forsikringsselskapet og arbeidsgiver får deg til å tro at yrkesskadedeforsikringen er en slags kasko på helsen din. Du blir grundig lurt. Når en leser hva denne forsikringen dekker, er det lett å tro at den gir en rettferdig dekning ved skade og sykdom. Slik er det dessverre ikke i praksis, det forteller alle de tapte yrkesskadesakene oss om. At arbeidsgiver er pålagt å tegne yrkesskadedeforsikring, er med andre ord ingen garanti for at arbeidsgiver legger seg i selen for å sikre at hver eneste arbeidstaker går hjem fra jobben, frisk og sunn. At du jobber i et helsefremmende arbeidsmiljø, betyr i praksis at du kan gå hjem fra jobb i bedre forfatning enn da du kom, for å sette det litt på spissen.

DAGENS SITUASJON

I petroleumsindustrien benyttes svært mange kjemiske forbindelser som ikke er toksikologisk risikovurdert. Når arbeidstakere blir skadde av nye kjemikalier vil forsikringsindustrien og utrederne av yrkessykdom påstå at helseskadene ikke er dokumentert eller er «vitenskapelig bevist» og nekte at symptomene er forenlig med den snevre godkjenninglisten. De færreste som er involvert i en yrkessykdomsutredning har vært offshore, sier Erikstein.

- På tross av dette opererer de skråsikkert med at eksponeringen har vært for lav til at

arbeidet har forårsaket helseskaden. Utredning av yrkessykdom utføres av personell på de yrkesmedisinske avdelingene som har liten eller ingen kjennskap til den kjemiske cocktail den skadde er blitt utsatt for og hvordan eksponeringer er offshore under 12 timers arbeidsdager i 14 dager. De involverte i rettsprosessene har ofte liten kompetanse på vurdering av arbeidsmiljøeksponering og helseskade.

- Arbeidsmiljøkartlegginger er ofte gjennomført under svært urealistiske forhold og viser gjerne minimal eksponering. Disse blir tillagt stor vekt uten kompetent faglig vurdering og fører til avslag. Det er svært få leger som melder mistanke om yrkessykdom, sier Erikstein. Det fører til at helseutfall ikke blir sett i sammenheng med arbeidsmiljøeksponering. I tillegg kan ønsket om en «god» skadestatistikk gi underreportering på arbeidsmiljøskader. Selv om en arbeidstaker har fått godkjent sin yrkessykdom vil forsikringsselskapet kjempe mot å kreve nye vurderinger for å underkjenne godkjennelsen.

- Forsikringsselskapene har uendelige ressurser til å kjøre sakene i rettsapparatet, og anker i praksis alle saker de taper. For en arbeidstaker som er skadd og uten lønnet arbeid er det særdeles stor risiko å kreve sin rett gjennom rettsapparatet. Forsikringsselskapene kan velge sine sakkynndige uten tanke på omkostningene, og vil søke at sakene løses med et hemmelig forlik, påpeker Erikstein.

- Slike forlik gjør at det blir svært få rettskraftige dommer som kan benyttes i yrkesskadesaker.

Den hvite dampen. Foto: Halvor Erikstein

Utslippspunktene på plattformene må markeres!

TEKST **REBECCA BJERGA**

Halvor Erikstein.
Foto: Rebecca Bjerga

Det er mange som har blitt syke på plattformene i mange år. Mangel på kartlegging av statistikk for hvilken sykdom som kan knyttes til spesiell eksponering eller yrkesgrupper, har gjort arbeidet med å få godkjent at sykdommen skyldes forhold på jobben nesten umulig.

Det er gjort lite for at det skal bli tatt hensyn til slike forurensningskilder, selv om det som forurensere kan gi alvorlige helseskader.

Erikstein har slått alarm mange ganger om utslippspunkter på installasjonene og om «den hvite dampen og den rare lukten» som oljearbeidere puster inn på jobb.

- Overalt på en plattform eller et landanlegg er det avlufting (venter) fra maskineri og prosessutstyr, sier Erikstein. Det er gjort lite for at det skal bli tatt hensyn til slike forurensningskilder, selv om det som forurensere kan gi alvorlige helseskader.

Ventene er gjerne plassert med utblåsing i «ubemannede områder», og det er alltid en vind som fjerner forurensningen. Det kan også være at utblåsingene skjer på områder som en må passere til og fra arbeid.

- Dette arbeidet går veldig sent, selv om vi har etterlyst dette i mange år. Mange vet ikke at de blir eksponert for den farlige gassen. Vi skal fortsette med å presse operatørselskapene på sokkelen til å ta dette på alvor, sier Erikstein.

Vi trenger en kommisjon

Her kan du lese SAFEs representantforslag om nødvendige endringer i regelverket for yrkesskade, som ble presentert til Stortinget den 9.4.21.

TEKST **HILDE-MARIT RYSST**, FORBUNDSLEDER

INNLEDNING /BAKGRUNN

Petroleumsindustrien har svært spesielle og avanserte krav til kjemiske produkter som ikke blir anvendt i landindustri. Eksponeringen kan karakteriseres som en kjemisk cocktail hvor det er svært liten kunnskap omkring de helseskadelige effektene. Den spesielle skiftordningen med 12 timers arbeidsdager i 14 sammenhengende dager gir en tilleggsbelastning siden all kjemisk risikovurdering tar utgangspunkt i normalarbeidstid (40 timers uke).

I dagens praktisering av Lov om yrkesskadeforsikring hvor den skadde har bevisbyrden, og det i tillegg er krav om at sykdommen skal passe inn på en utdatert liste over «godkjente» yrkessykdommer, blir muligheten til et rettferdig trygde- og forsikringsoppgjør svært liten.

Et særtrekk ved dagens praktisering er at spørsmålet ikke blir om arbeidstakeren er blitt skadd av arbeidsmiljøet, men om sykdommen passer inn på listen over godkjent. Dersom symptomene avviker, kan selv en alvorlig helseskade bli klassifisert som «ikke godkjent yrkessykdom». Et eksempel på slik omklassifisering er at toksisk encefalopati (hjerneskada fra kjemisk eksponering) blir omgjort til «kjemisk intoleranse». Dette førte til at den skadde tapte i retten.

Listen over mangler ved dagens praksis er dessverre lang. På godkjentlisten mangler helseutfall fra eksempelvis organofosfater. Dette er nevrotoksiske forbindelser som kan gi sykdom i den store gruppen autoimmune sykdommer, og eksempelvis kan forveksles med multipel sklerose. «MS-saken på Statfjord» er et grelt eksempel på at

uføre arbeidstakere er nektet godkjenning av yrkessykdom og har levd med feildiagnose og lidd under feilbehandling.

Mange oljearbeidere rammes av kreft i unaturlig tidlig alder. Det er så langt ingen oversikter over de reelle krefttilfellene i petroleumsindustrien, og selskapene bidrar heller ikke med å gi ut noen oversikt over ansatte som er rammet. De fleste som rammes av kreft settes i en umulig situasjon når de samtidig med å leve med en kreftdiagnose er gitt bevisbyrden i sin yrkessykdomssak. Her blir mange møtt med avslag med begrunnelsen «det er ikke vitenskapelig bevist sammenheng». Det som ikke er dokumentert blir tolket i den sykes disfavør.

Det er mange yrker som påfører arbeidstakerne stor og ensidig muskel- og skjelettbelastning som på sikt kan føre til alvorlig arbeidsuførhet. Den spesielle skiftordningen med lange arbeidsdager, med 12 timer i 14 dager, gjør arbeidstakerne spesielt sårbare for belastningsskader. Innen forpleining og stillas er det stor sannsynlighet for at arbeidstakeren ikke kan stå i arbeidet til forventet pensjonsalder.

Lov om yrkesskadeerstatning er blitt en ordning hvor den skadde må forholde seg til et forsikringsselskap, og arbeidsgiveren holdes helt utenom prosessen. Så lenge belastningsskadene ikke godkjennes som yrkessykdom, blir heller ikke arbeidsmiljøtiltakene tilstrekkelig prioritert. Vi håper at Arbeids- og sosialkomiteén også ser igjennom denne presentasjon som gir litt mer underlag for vårt engasjement.

HVORFOR TRENGER VI EN KOMMISSJON?

Dagens praktisering av Lov om yrkesskadeforsikring hvor den skadde er gitt bevisbyrden og listen over godkjente yrkessykdommer er særdeles mangelfull, gir yrkessyke arbeidstakere et vanskelig liv som også rammer familiene økonomisk og psykisk. I dag utredes ikke yrkessykdom ut fra realistisk arbeidsmiljøeksponering, men om sykdommene kan settes på en godkjentliste.

Ved utredning av yrkessykdom opplever de skadde at systemet ikke er til for å hjelpe, men leter etter årsaker til at yrkessykdommen kan underkjennes. I de tilfeller første instans gir godkjenning, vil forsikringsselskapene nærmest automatisk kreve at den skadde må til fornyet vurdering (second opinion).

Her blir mange møtt med avslag med begrunnelsen: det er ikke vitenskapelig bevist sammenheng. Det som ikke er dokumentert blir tolket i den sykes disfavør.

Vi trenger en kommisjon som kan vurdere yrkessykdom ut fra reell eksponering og forstår at effektene av kjemiske eksponering kan gi ufattelig mange helseutfall. En kommisjon som kan si at vi mangler stor kunnskap om effekter fra kjemisk eksponering, at eksponeringssituasjonen er svært kompleks, og at dagens praksis ved «at det som ikke er målt – finnes ikke», ikke er en akseptabel måte å vurdere arbeidsmiljøet på.

Vi trenger en kommisjon som kan gå igjennom praksisen hos de ulike institusjonene som utreder yrkessykdom. Særlig bør underkjenning av yrkessykdom som begrunnes med «for lite eksponering» bli gransket.

Vi trenger en kommisjon som kan beskrive den urettferdige situasjonen som syke mennesker er satt i ved at de er gitt bevisbyrden i yrkessykdomssak.

Vi trenger en kommisjon som kan rette opp uretten mot de som har fått sine saker avslått på grunn av manglende kunnskap om eksponering og de ukjente helseeffektene fra kjemiske forbindelser, eller ved tolking av regelverket i disfavør av den skadde.

Vi trenger en kommisjon som kan vurdere om det er behov for å sette en særskilt avdeling for yrkessykdomsutredning av skadde arbeidstakere i petroleumsindustrien. Er oljevirkomheten så spesiell, eller er det bare mangel på kunnskap som har ført til at så mange har møtt veggen i utredningsløpet?

Vi trenger en kommisjon som kan granske de økonomiske incentivene omkring utredning av yrkessykdom. Mange opplever at forsikringselskapene sender saken videre til spesialister som ofte – uten å møte pasienten – underkjenner yrkesbetinget sykdom.

Vi trenger en kommisjon som gransker og synliggjør den økonomiske risikoen som de skadde må ta ved å gå til advokat for å vinne fram i rettsapparatet.

Vi trenger en kommisjon som kan granske om dagens praksis ved at ansvarlig arbeidsgiver overfører sine syke ansatte til forsikringselskapet, fører til at arbeidsgiveren bruker mindre ressurser på forebyggende arbeidsmiljø. I dag kan Lov om yrkesskadeforsikring sammenliknes med forsikringsindustrien «boligselgerforsikring».

Vi trenger en kommisjon som kan vurdere om det kan ha god effekt om arbeidsgiveren må dokumentere arbeidsmiljøet den skadde har arbeidet i, og bistå den skadde i utredningsarbeidet.

Vi trenger en kommisjon som kan vise at god og rettferdig behandling av de som er blitt rammet av yrkessykdom vil føre til bedre forebygging av helseskadelig arbeidsmiljø.

Denne kommisjonen må være uavhengig av de yrkesmedisinske avdelingene og Statens Arbeidsmiljøinstitutt (STAMI).

Ved å godkjenne belastningsskader som yrkessykdom vil de som er ansvarlig for de forebyggende arbeidsmiljøtiltakene måtte ta større ansvar for at arbeidsmiljøet ikke blir helseskadelig.

Kompensasjonsordning for oljepionerene

TEKST **REBECCA BJERGA**

Stortinget har nedsatt en kommisjon som skal utarbeide en kompensasjonsordning for pionerarbeiderne eller «oljepionerene» i Nordsjøen med senskader.

Halvor Erikstein Foto: Rebecca Bjerga

Det ble klart etter et møte i Arbeids- og sosialkomitéen 4. mai 2021. Arbeidet med en slik ordning skal være ferdig innen utgangen av 2022.

Halvor Erikstein, SAFE sin organisasjonssekretær og yrkeshygieniker SYH, ble oppnevnt av Kongen i statsråd som medlem av Kommissjon kompensasjon oljepionerer, han er en av de fem som er valgt inn i en slik kommisjon.

- Jeg ble satt inn i det tøffeste arbeidet noensinne når det gjelder å slåss for å få fram den situasjonen som veldig mange syke oljearbeidere er i. Mange av disse ble urettferdig behandlet, men det er håp at vi skal få til noe, sier Erikstein.

Endte på et rom med tre andre pasienter som har samme sykdom og yrkesbakgrunn i Nordsjøen – nå vil han advare kollegaer.

- Dette bildet fikk jeg tilsendt fra sykesengen dagen før kongressen, sier Erikstein. Da hadde personen på bildet nettopp vært gjennom en veldig smertefull behandling. Han sendte bildet med teksten «kreftens ansikt», han ville at hans kollegaer skulle være advart. Eksponering er veldig farlig.

- Det gjorde sterkt inntrykk på meg når han fortalte at han tidligere har vært på et firemannsrom med tre andre pasienter som hadde samme sykdom og yrkesbakgrunn i Nordsjøen. Da følte jeg at det jeg og vi i SAFE holder på med er veldig viktig, forteller Erikstein.

Det er mange oljearbeidere som har fått varige skader og blitt arbeidsuføre i tidlig alder. På grunn av helsefarlig arbeidsmiljø er det mange som har fått en tidlig død. Siden «Lov om yrkesskadeforsikring» gir den skadde bevisbyrden, har det vært nærmest håpløst å nå fram i rettssystemet, de skadde er blitt overlatt til seg selv uten yrkesskadeerstatning og yrkesskadetrygd.

Jeg sliter nå med ettervirkningen av et langt liv på jobb for Equinor i Nordsjøen. Og angrer på at vi ikke stilte fler spørsmål før vi gjorde det vi kunne og trodde var å gjøre en god jobb. Ingen takker oss i dag.

Det er nå 4 år siden jeg fikk vite at jeg hadde utviklet en blodsykdom som kunne utvikle seg til blodkreft og beinmargs kreft. Jeg har nå diagnosen beinmargs kreft, og har gått gjennom 4 sykluser med celle gift. Jeg skal nå gjennomgå en beinmarg transplantasjon. Dette har vært en uhyggelig og smertefull opplevelse. Dette vil foregå i 2 år til før jeg blir bedre. Men sykdommen er dødelig, så frisk blir jeg ikke. Bare en utsettelse med store smerter og begrensninger. Haukeland 13. august 2021

På firemannsrommet hadde vi alle samme sykdom og yrkesbakgrunn fra Nordsjøen

Dette er kreftens ansikt
Haukeland 2. november 2021

Eriksteins kollega sendte dette bildet med teksten «kreftens ansikt».

Hva har fly- og oljebransjen felles? - Helsekader forårsaket av turbinoljer

TEKST HALVOR ERIKSTEIN

Den lange saken 2001 – 2022 Helsefare fra turbin- og hydraulikkoljer

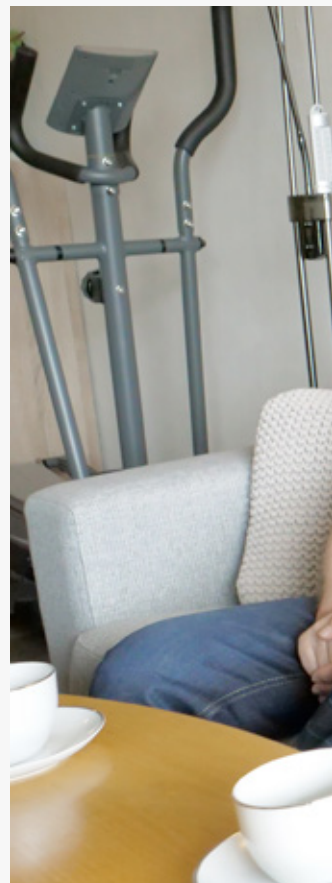
Gassturbiner benyttes på de fleste produksjonsinnretningene. I 2001 ble jeg kontaktet av turbintekniker Harry Stiegler Brevik. Han hadde blitt syk og deretter erklært ufør i 1988. Brevik representerte en gruppe oljearbeidere som hadde fått nevrologiske skader, som på den tiden opprinnelig ble mistenkt å være en opphoping av multippel sklerose (MS) og var omtalt som «MS-saken på Statfjord». Flere har siden levd med en feilaktig MS-diagnose, mens andre var arbeidsuføre uten diagnose.

En feilaktig MS-diagnose går sterkt utover livskvaliteten. Den syke blir feilbehandlet og må samtidig leve med vissheten om at helsetilstanden gradvis forverres.

På tross av at Arbeidsmiljøloven krever at mistanke om yrkes sykdom skal meldes, nektet Equinor (da Statoil) å melde disse sykdomstilfellene. Ingen fra MS-saken er blitt utredet med hensyn til den spesielle kjemiske helseisikoen fra turbinoljer med nevrotoksiske komponenter, og ingen har fått godkjent sin sykdom som yrkesbetinget.

EN GASSTURBIN OFFSHORE ER I REALITETEN EN OMBYGD FLYMOTOR (AERODERIVATIVE TURBIN)

I arbeidet med å finne årsaken til «MS-saken på Statfjord», kom jeg i kontakt med pilot- og kabinagforeninger som hadde opplevd tilsvarende helsekader. I fly hentes luften fra turbinmotorene («bleed air»). Luften som tappes av flymotoren kan forurennes av turbinoljen som lekker gjennom turbinmotorens pakningssystem og kan gi akutt forgiftning av pilotene. Turbinoljen skal tåle ekstrem belastning, høyt turtall og høy temperatur. Disse syntetiske oljene er tilsatt organofosfater som er

Harry Stiegler Brevik og Halvor Erikstein. Foto: Rebecca Bjerga

En gassturbin offshore er i realiteten en ombygd flymotor

svært nevrotoksiske og er særlig mistenkt å føre til akutt forgiftning eller snikende skader på nervesystemet (kognitive effekter). Dette er en eksponering som har alvorlig konsekvens for flysikkerheten.

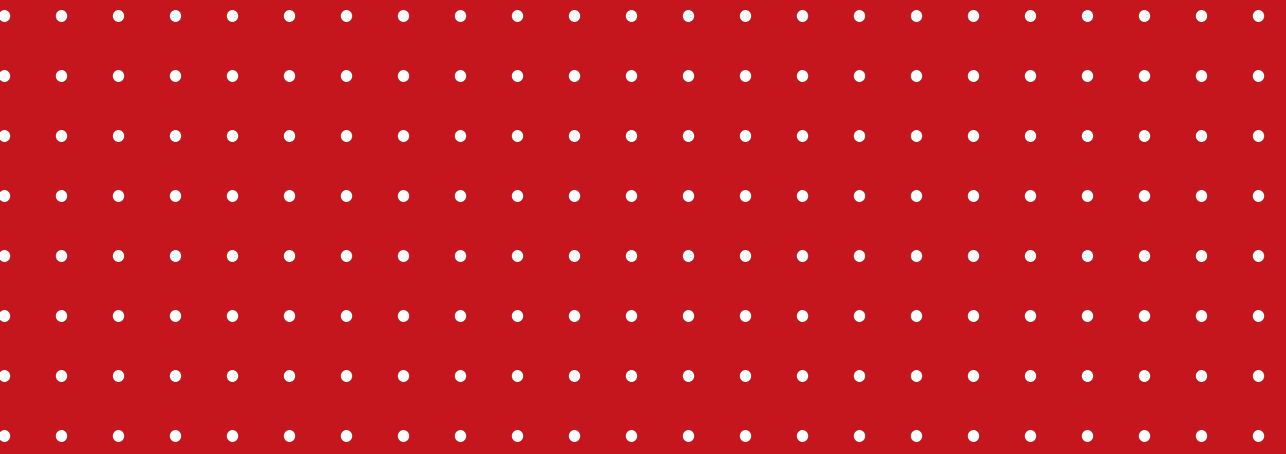
Internett har gitt helt nye muligheter til å samarbeide, uavhengig av hvor en bor i verden. Siden de skadde fra MS-saken hadde blitt møtt med total fornektelse, ble det viktig for SAFE å samarbeide internasjonalt med andre som hadde tilsvarende problemstillinger. Vår erfaring med turbinoljer ble mottatt med stor interesse.

I 2006 var jeg med på etableringen av Global Cabin Air Quality Executive (GCAQE) som inkluderte SAFE i den internasjonale sammenslutningen av 29 pilot- og kabinagforeninger. GCAQE ble etablert for å hindre forgiftning av flymannskap og passasjerer fra turbin- og hydraulikkoljer fra flyets aircondition system (aerotoxic syndrome). Jeg ble samme året innvalgt som styremedlem og satt i styret de neste syv årene.

Siden 2015 har jeg representert Norge i CEN/TC 436 (Cabin Air Quality in Civil Aviation - Chemical Compounds). Mandatet til

Turbintekniker Harry Stiegler Breviks utrettelige kamp for rettferdighet viser hvor rettsløs en arbeidstaker er når det introduseres nye kjemiske forbindelser i arbeidsmiljøet, samtidig som oljeselskapet møter ny kunnskap med taushet.

standardiseringskomiteén var å utarbeide en standard som skulle forebygge helse- og sikkerhetsrisiko fra forgiftning fra turbinoljer. Utrolig nok, på tross av at kilden kan forurenses av uhyre giftige smøroljer, er det ingen overvåkning av luftkvaliteten i et fly. I standarden ble det lagt inn krav til installasjon av sensorer for deteksjon av lekkasjer av turbinoljer inn i cockpit og cabin (fume incident). Dette kravet, sammen med andre forslag til bedring av helse og sikkerhet, er blitt absolutt avvist av flyselskapene. Etter syv års arbeid er det håp om at det kan bli utgitt en omarbeidet «technical report» basert på standarden. Dette blir avgjort i en europeisk avstemning blant CEN sine medlemsland i løpet av høsten.

Turbintekniker Harry Stiegler Breviks utrettelige kamp for rettferdighet viser hvor rettsløs en arbeidstaker er når det introduseres nye kjemiske forbindelser i arbeidsmiljøet, samtidig som oljeselskapet møter ny kunnskap med taushet. Dette er kunnskap som kunne ha forhindret alvorlige kjemiske helseskader

hos de som er eksponert for turbinoljer. Hvor mange andre har fått sine helseskader fra nevrotoksiske turbinoljer neglisjert?

Så langt er det ingen erkjennelse hos Equinor at turbinoljer med organofosfater kan gir alvorlige skader på nervesystemet. Fortsatt i dag har ikke Equinor klart å risikovurdere og merke avluftingspunktene (ventene) med hensyn til at organofosfater er nevrotoksiske.

Harry Stiegler Brevik, Halvor Erikstein og Idar Martin Herland

KOMMISJON KOMPENSASJON OLJEPIONERER

Det er mitt håp at «Kommissjon kompensasjon oljepionerer» vil skjære gjennom og akseptere at det er begått en stor urett mot en gruppe arbeidstakere, og sørge for at de blir gitt et rettferdig oppgjør for de tap og lidelser de har gjennomgått.

**For mer bakgrunn,
skann denne QR-koden**

YS er på banen

TEKST **HEGE HERØ**, YS FAGANSVARLIG FOR INKLUDERENDE ARBEIDSLIV OG LIKESTILLING

YS satte våren 2021 i gang et internt utredningsprosjekt om yrkesskadeordningene. Formålet var å undersøke om det er mulig å forbedre disse ordningene slik at de ivaretar flere arbeidstakere på en bedre måte. Bakgrunnen for prosjektet var en kombinasjon av problembeskrivelser fra YS-forbundene (ikke minst fra SAFE) og erfaringene vi gjorde oss under arbeidet med Covid-19. Parallelt med dette fremmet Arbeiderpartiet et representantforslag i Stortinget om nødvendige endringer i regelverket for yrkesskade, herunder de såkalte "oljepionerene". Både YS og SAFE deltok i komitéhøringen om forslaget, og påpekte at det er nødvendig å rette opp noen av svakhetene ved systemet: Det er tungvint for arbeidstakerne å forholde seg til to sett regelverk. Dobbeltbehandlingen i NAV og forsikrings-selskapene og det todelte klageløpet medfører at systemet blir komplisert og ressurskrevende både for den enkelte og for samfunnet.

Strengt krav til bevisbyrde kan gjøre det svært vanskelig å få gjennomslag for legitime krav.

Regelverket fungerer dårligere for kvinner enn for menn som blir varig uføre. Langt

flere menn enn kvinner får godkjent yrkesskade eller yrkessykdom, selv når de kommer fra samme yrke. Utenlandske arbeidstakere er i en særlig utsatt posisjon.

Da Stortinget i plenum behandlet dette forslaget ble det gjort følgende enstemmige vedtak:

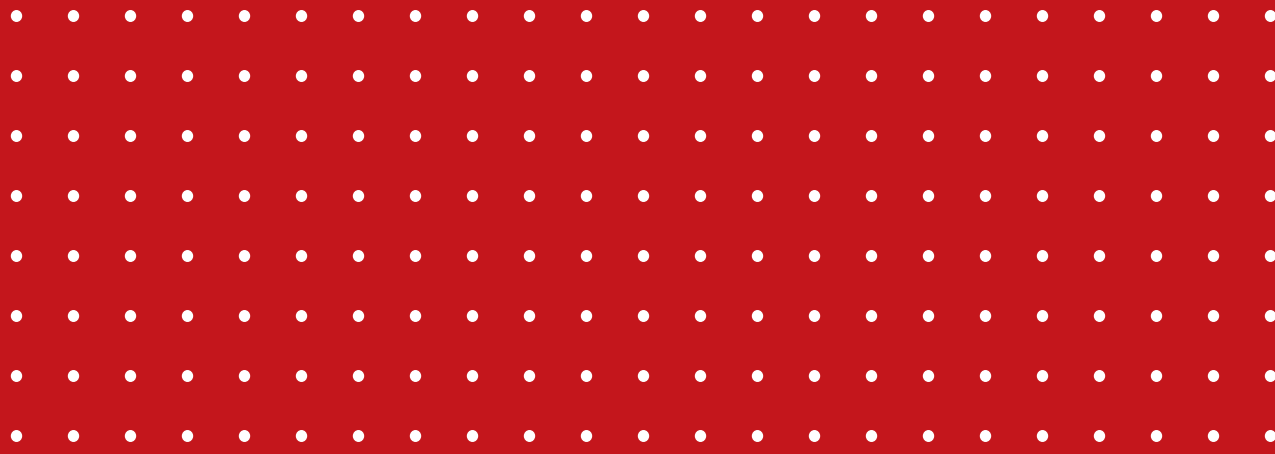
Stortinget ber regjeringen i samråd med partene i arbeidslivet legge frem et forslag til nødvendig forenkling av yrkesskade-reglene som er i tråd med utviklingen i samfunnet og arbeidslivet, og som sikrer den enkelte arbeidstaker. Stortinget ber også regjeringen gjennomgå og om nødvendig oppdatere yrkessykdomslisten.

YS ser frem til at dette arbeidet settes i gang av den nye regjeringen, og vil være tydelige i våre krav til at dette skal skje i samråd med samtlige av hovedorganisasjonene i arbeidslivet.

Det interne utredningsprosjektet til YS fortsetter denne høsten, uansett hva som blir fremdriftsplanen til den nye regjeringen. Og det vil være opp til YS' hovedstyre (der Hilde-Marit Rysst også er medlem) å bestemme hva som skal bli de endelige standpunktene våre når det gjelder politikken på yrkesskadeområdet.

Regelverket fungerer dårligere for kvinner enn for menn som blir varig uføre. Langt flere menn enn kvinner får godkjent yrkesskade eller yrkessykdom, selv når de kommer fra samme yrke. Utenlandske arbeidstakere er i en særlig utsatt posisjon.

Huskeliste ved yrkesskader og yrkessykdommer

AV ADVOKAT (H) **ØYVIND VIDHAMMER**, ADVOKATFIRMAET SIMONSEN VOGT & WIIG AS

SAFE har en samarbeidsavtale med advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig i Oslo som gjelder bistand til medlemmer som rammes av yrkesskader/yrkessykdom.

Advokat Øyvind Vidhammer tar i denne spalten opp grunnleggende og helt sentrale ”huskereglene” som er viktige hvis man blir skadet eller påført sykdom i sitt arbeid.

Arbeidstakere som blir skadet eller påført sykdom i forbindelse med arbeid vil på visse vilkår ofte ha krav på å få erstattet sitt økonomiske tap fra arbeidsgivers yrkesskade-forsikringsselskap. I tillegg har arbeidstakere som skader seg i arbeid ofte særskilte rettigheter etter lov om folketrygd. For at arbeidstakeren skal få de rettigheter han eller hun har krav på må skaden eller sykdommen godkjennes som en yrkesskade. I den sammenheng er det noen enkle grep som det kan være verdt å ha fokus på:

Advokatbistand

SAFE har for sine medlemmer i yrkesskadesaker inngått en samarbeidsavtale med Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig. Advokatfirmaet har spesialisert seg på rådgivning til skadelidte og har mer enn 40 års erfaring med oppgjør etter personskader, og regnes som et av landets ledende firmaer innen dette rettsområdet.

Når en ulykke inntreffer, er det som nevnt mange faktorer som det må tas hensyn til. Den skadde må få det han eller hun har krav på, samtidig som man må passe på å overholde alle frister. Advokatbistand gjør at den skadelidte avlastes fra å bruke tid og krefter på nettopp dette. En advokat skal også sørge for at ingen krav blir foreldet.

Ved spørsmål om yrkesskade/yrkessykdom er dere velkommen til å kontakte advokat **Øyvind Vidhammer** på tlf. **95 93 61 54**, eller **ovi@svw.no**.

Dere kan også lese mer om vårt personskadeteam på: www.personskadeadvokat.no

1. Fyll ut skademelding så raskt som mulig

Blir du utsatt for en skade/ulykke på jobb er det viktig å fylle ut skademelding snarest mulig. Det samme gjelder etter at man har fått en yrkessykdom.

I skademeldingen bør det gis en presis beskrivelse av skadehendelsen. Hva skjedde? Det er ikke tilstrekkelig å skrive at det har skjedd en hendelse/ulykke. Videre er det viktig å få frem at dette dreier seg om en arbeidsulykke, en uforutsett og plutselig ytre påvirkning. Det kan for eksempel være at man snubler i noe, man sklir, blir truffet av en gjenstand og så videre.

Ved siden av å beskrive skadehendelsen bør man i skademeldingen angi skadens art (nakkeskade, hodeskade, ryggskade etc.). Dokumentasjon nedtegnet kort tid etter ulykken har stor bevisverdi ved senere erstatningsoppgjør.

2. Send skademelding til både NAV og forsikringsselskap

Blir du utsatt for en yrkesskade/yrkessykdom skal dette meldes både NAV og arbeidsgivers forsikringsselskap så snart som mulig.

Det er arbeidsgiver som skal melde yrkesskaden til NAV lokalt. Vi anbefaler imidlertid skadelidte å følge opp selv. NAV har en meldefrist på ett år etter at arbeidsulykken skjedde. Arbeidsgiver skal også melde skaden/sykdommen til eget forsikringsselskap, da du som arbeidstaker også er beskyttet gjennom en lovpålagt yrkesskadeforsikring.

3. Oppsøk lege så raskt som mulig

Det er et vilkår for å få erstatning at det er årsakssammenheng mellom yrkesskaden/yrkessykdommen og den aktuelle arbeidsulykken.

For å sannsynliggjøre årsakssammenheng mellom en arbeidsulykke og en skade, er det viktig at skadelidte oppsøker lege **innen 72 timer** etter at ulykken har inntruffet og får journalført sine akutte plager. Lege bør oppsøkes selv om man er usikker på om skaden i seg selv vil gi senvirkninger.

Vi anbefaler at skadelidte forsikrer seg om at skadehendelsen og alle symptomer blir journalført i akuttjournalen på en presis og utfyllende måte. Dette kan være viktig og avgjørende dokumentasjon dersom man har grunnlag for senere å kunne fremme krav ift yrkesskadedekning

4. Oppsøk lege jevnlig etter skaden

Det er viktig å kunne dokumentere såkalte brosymptomer. I dette ligger at skadelidte må dokumentere sammenhengende plager fra akuttfasen til en kronisk fase, dvs. 1-2 år etter skaden. Brosymptomer dokumenteres enklest gjennom journalnotater fra fastlege eller andre behandlere. Skadelidte bør derfor passe på å oppsøke lege jevnlig for å få journalført sine plager.

5. TA VARE PÅ KVITTERINGER FOR MERUTGIFTER

Dersom man har en godkjent yrkesskade/sykdom, skal skadelidte ha erstattet sine påførte utgifter til behandlinger, medisiner etc. Det er viktig å ta vare på samtlige kvitteringer for utlegg som følge av skaden.

Ved yrkesskade dekker NAV de fleste medisinske utgifter. Det er viktig å oversende kvitteringer for slike utgifter til NAV innen 6 måneder.

Påløpte utgifter ifm skaden/sykdommen, som ikke dekkes av NAV, kan søkes dekket gjennom arbeidsgivers forsikringsselskap.

6. FORELDELSESFRISTER

Vi anbefaler å melde yrkesskader til ansvarlig forsikringsselskap så tidlig som mulig. Foreldelsesfristen for krav på erstatning etter personskade er 3 år fra den dagen skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden/tapet og den ansvarlige. Forsikringsselskapet plikter imidlertid å gi et skriftlig varsel om at foreldelse vil bli påberopt. Kravet kan da tidligst foreldes 6 måneder etter varselet. Dette forutsetter at skadelidte har meldt skaden til ansvarlig selskap innen foreldelsesfristen.

7. SKADELIDTE KAN OFTE HA FLERE FORSIKRINGER SOM GIR DEKNING

Skadelidte har ofte flere forsikringer som kan gi utbetalinger ved varig skade. Det er viktig å gå gjennom samtlige forsikringer for å avklare hvilke rettigheter de gir, enten de er tegnet privat.

Som oftest er det en meldefrist på 1 år.

8. KONFERER MED ADVOKAT FØR VALG AV MEDISINSK SPESIALIST

Ca. 2 år etter skaden blir det vanligvis innhentet en spesialisterklæring fra medisinsk sakkyndig. Den sakkyndige skal vurdere spørsmålet om medisinsk årsakssammenheng og graden av varig medisinsk invaliditet. Erklæringen er derfor viktig for erstatningssaken.

Det er av stor betydning hvilken spesialist som utarbeider denne erklæringen. Skadelidte bør ikke akseptere forsikringsselskapets forslag til spesialist uten å ha konferert med en advokat som har erfaring fra personskadeoppgjør. På den måten sikrer man at skaden utredes av uavhengig medisinsk spesialist med nødvendig kompetanse.

9. KONFERER MED ADVOKAT FØR AKSEPT AV TILBUD OM MINNELIG OPPGJØR

Når skadelidte aksepterer selskapets erstatningstilbud, er det inngått en bindende avtale mellom partene. Dette betyr at skadelidte i utgangspunktet ikke kan komme tilbake senere og kreve en tilleggs erstatning hos forsikringsselskapet. Det skal mye til for å få en sak gjenopptatt. Det er derfor fornuftig å konferere med en advokat med erfaring fra erstatningsoppgjør før endelig avtale inngås.

HENRIK GUSTAFSSON, 45 ÅR:

– SAFE har gjort veldig mye for meg!

TEKST **REBECCA BJERGA**

Det er vanskelig å vinne kampen om yrkeskadeforsikringen, men for noen har det ordnet seg likevel, så det finnes lys i enden av tunnelen.

Henrik Gustafsson jobbet på Stena Don fra januar 2009 til januar 2018, og som alle gode og ivrige arbeidstakere, var han rask med å hjelpe til på riggen med alle slags oppgaver. En av de vanligste arbeidsoppgavene var å løfte opp eller ned forskjellige utstyr, uten kran, for å spare tid. Etter hvert ble ryggen hans dårlig, og alarmen gikk for han da han ikke klarte å løfte sin egen datter på seks måneder.

- Det blåser, det er kaldt, det er vått arbeidsmiljø, sier Gustafsson. Man tenker alltid at en skal hjelpe andre, jeg tenkte at jeg er mann, jeg klarer å løfte dette. Det var over lang tid at skaden skjedde. Istedenfor å bruke kran, brukte jeg å løfte tunge ting. Mine dårlige beslutninger fikk meg i denne situasjonen, i forsøk på å gjøre jobben raskest mulig.

Gustafsson ble så dårlig i ryggen at han ikke klarte å stå oppreist, kroppen klarte ikke mer. Han ble sendt hjem med to prolaps i nederste del av ryggen og en i nakken. Han ble sykemeldt, tok seg tid til å hvile, men når han reiste på jobben igjen, opplevde han sterke smerter i ryggen.

- Jeg tenkte at dette løser seg, jeg fikk hjelp av fysioterapeuter. Legen ville ikke operere uten at jeg forsøkte å trene ryggen. Det er mye jeg ville gjøre, men kunne ikke. Jeg har alltid hatt et positivt syn gjennom alt dette, og det hjalp mye på psyken.

Mens Gustafsson prøvde å trene seg opp til en frisk rygg, gikk helsesertifikatet ut på datoen. På grunn av ryggprolaps og manglende evne til å håndtere en nødsituasjon på riggen, kunne han ikke reise på jobb offshore. Da tok han kontakt med SAFE-klubben i Stena Don og med HR-kontoret på land. Den nåværende HMS forbundssekretæren i SAFE, Stig-Rune Refvik, var klubblederen i den tiden. Refvik hjalp Gustafsson med å søke på loss of license-forsikringen.

Henrik Gustafsson. Foto: privat

- Jeg og Stig Rune Refvik jobbet sammen på riggen, han var sikkerhetsleder, og deretter leder for vår klubb i Stena Don. Jeg ble også med i styret i klubben. Refvik søkte forsikringen loss of license, men forsikringsselskapet (Protector forsikring) mente denne type skade ikke gjaldt under selskapets yrkeskadeforsikringsordning. Da fikk jeg hjelp via advokatforsikringen i SAFE. Denne lange prosessen tok tre år, og til slutt ble det forlik.

Henrik sitt pågangsmot til å stå i jobb, finne løsninger og hele tiden forsøke å se det positive, berømmes av Refvik.

- Hans innstillinger og vilje til å jobbe ble nesten et problem, da han nok strekte strikken vel langt sett opp mot egen helse. Når han likevel aksepterte tilstanden, så prøvde vi, i godt samarbeid med HR i Stena, å legge til rette for annet arbeid, men så etter hvert at det var riktig å søke loss of license (LOL).

- Vi hadde tett dialog og drøftet neste skritt i saken både med Henrik og advokat for at ting skulle bli riktig. Det er lett å føle seg ensom når en går sykemeldt og derfor var jeg opptatt å ha jevnlig kontakt både opp mot saken, men ikke minst for å ivareta mennesket, sier Refvik.

Det satte Henrik stor pris på.

- Jeg skulle gjerne hatt mer tid til å snakke med de som har det slik og det er veldig bra i de tilfellene klubbledere og vernetjeneste tar et ekstra ansvar for å ivareta kollegaer.

Nå jobber Gustafsson som koordinator for å hjelpe andre i Sverige som sliter med både fysiske og psykiske skader som nedsetter funksjonalitet. Han hjelper dem å komme tilbake i arbeid, og har en helt annen forståelse på hva disse går gjennom.

- Jeg kan forstå den situasjonen de står opp i, jeg kommer med tips og passer på at de får rett hjelp og en økonomisk støtte. Når man får en fysisk skade og er hindret i å fungere på jobb, kommer det med store økonomiske tap. Til slutt begynner folk å slite med den psykiske helsen også.

- SAFE tok kampen for meg. Jeg er veldig takknemlig for den hjelpen jeg har fått fra SAFE, sier Gustafsson.

“

Henrik sitt pågangsmot til å stå i jobb, finne løsninger og hele tiden forsøke å se det positive, må berømmes.

SAFE er et fagforbund for ansatte i energisektoren, til lands som til havs. **Vi står for rettferdighet i arbeidslivet.**

Besøk oss
på **safe.no**

Ikke medlem enda? Skann koden
for et enkelt innmeldingsskjema.

